



Lunds Universitet  
Centrum för genusvetenskap  
Kandidatkursen GNVK01  
Handledare: Anna Olovsson Lööv  
HT 2013

**”De tror bara att jag är hetero eller så blir de förvirrade.”**

*Om femme-identitet, dess uttryck och förhandlingar*

**Emelie Jönsson**

## **Abstract**

This essay examines femme-identity through femmes own experiences. The focus of the study is clothing as a communicative medium for identity and performative acts to create your own self. The aim is to understand what it means to be femme, how the femme-identity is expressed visually and how the identity is negotiated in different contexts.

Theoretically the essay is based on queer theory regarding norms and performativity by Judith Butler and fashion theories including self-fashioning by Joanne Finkelstien.

My method for conducting the study has been five qualitative semi-structured interviews with self identified femmes in Malmö.

Themes that emerged from the interviews include: feminine drag, femme as an autonomous self-elected femininity, femme as an expression of identity, disidentification with heterosexual women and invisibility in homonormative contexts.

The results obtained reveals femme as an identity which is missinterpreted as a sign of heteronormativity and does not have a recognized status in the LGBTQ community. The respondents are expressing a struggle to be seen as authentic in both contexts. The femme-identity is also a political statement which seeks to reshape traditionally heterosexual significants to a new queer meaning. Femmes are using their self-fashioned selves to acheieve this, and to recognize each other.

**Key words:** femme, performativity, homonormativity, heteronormativity, self-fashioning

**Nyckelord:** femme, performativitet, homonormativitet, heteronormativitet, self-fashioning

## INNEHÅLLSFÖRTECKNING

<b>1. INLEDNING</b> .....	<b>4</b>
1.1. Femme – en osynlig position .....	4
<b>2. SYFTE</b> .....	<b>6</b>
<b>3. FRÅGESTÄLLNINGAR</b> .....	<b>6</b>
<b>4. TIDIGARE FORSKNING</b> .....	<b>6</b>
<b>5. METOD OCH MATERIAL</b> .....	<b>11</b>
5.1 Empiriskt material .....	11
5.2 Metod .....	12
5.3 Analysmetod .....	13
5.4 Metodologiska reflektioner .....	14
<b>6. TEORI OCH TERMINOLOGI</b> .....	<b>15</b>
6.1 Definitioner .....	15
6.1.1 Femme och butch .....	15
6.1.2 Queer .....	16
6.2 Teoretiska utgångspunkter .....	16
6.2.1 Performativitet och normer .....	16
6.2.2 Heteronormativitet .....	18
6.2.3 Homonormativitet .....	18
6.2.4 Att tillverka sitt jag .....	18
<b>7. ANALYS</b> .....	<b>20</b>
7.1 Feminin drag .....	20
7.2 Att åtrå och attrahera andra .....	22
7.3 En självvald självständig femininitet .....	23
7.4 Femme som uttryck för identitet .....	25
7.5 Disidentifikation mot heterotjejer .....	29
7.6 Queera sammanhang .....	31
<b>8. SLUTSATSER</b> .....	<b>34</b>
<b>9. AVSLUTANDE DISKUSSION</b> .....	<b>37</b>
<b>REFERENSER</b> .....	<b>38</b>
<b>BILAGA: INTERVJUGUIDE</b> .....	<b>41</b>

# 1. Inledning

## 1.1 Femme – en osynlig position

*”Den enda gången någon skulle kunna fatta att jag inte är hetero är när jag går på stan med min tjej. Men hon är också femme, så folk ser inte på oss som ett par.”<sup>1</sup>*

Så säger Sara, en 22-årig självidentifierad femme. Hon berättar om att hon inte ses som den hon själv identifierar sig som, att hon istället blir osynliggjord och läst fel, på grund av att hon klär sig feminint och samtidigt är tillsammans med en tjej. För inte heller hennes relation med flickvännen blir synlig eller tagen på allvar, eftersom att de båda är femme. Det här är ett av exemplen på femme som en osynlig subjektspostion.

Femme är en icke-heterosexuell identitet med ett feminint uttryck. Det finns många berättelser och vittnesmål om hur femme osynliggörs, både inom HBTQ-världen men också inom akademien.<sup>2</sup> Det handlar om en dubbel osynlighet, att inte se tillräckligt olik ut från heterosexuella kvinnor för att kunna sägas vara normkritisk, och samtidigt inte icke-heterosexuell nog för att få uppmärksamhet för sitt sätt att vara queer.<sup>3</sup> Femme-identiteten har mötts av misstro inom de queera rörelserna där en istället betonat maskulinitet som markör för en queer identitet på den kvinnliga kroppen, både via kläder och andra uttrycksmedel.<sup>4</sup> Den queera femme-identiteten har därför fallit mellan stolarna och inte kommit fram i ljuset, mer än som en identitet som präglats av anpassning till traditionella koder för kvinnlighet, och tolkats som ett slags heteronormativt uttryckssätt via klädseln.<sup>5</sup>

Dessutom har tidigare forskning mest fokuserat på butch och femme som två binära positioner som är beroende av varandra och sammankopplade som motsatser. Utgångspunkterna har varit på just detta förhållande och med fokus på uttryckandet av den kvinnliga maskuliniteten som butch representerar.<sup>6</sup> En intressant vinkel på detta motsatspar som förutsätter varandra är att butchen också rent visuellt har ett övertag på femmen. Denna skillnad är artikulerad i hennes klädsel och

---

<sup>1</sup> Intervju med Sara 18/11-2013

<sup>2</sup> Harris, Laura & Crocker Elizabeth. *Femme: Feminists, Lesbians, and Bad Girls*. New York: Routledge, 1997, s 2

<sup>3</sup> Ibid., s 1

<sup>4</sup> Nestle, Joan. *The persistent desire. A femme-butch reader*. Boston: Alyson. 1992, s 542

<sup>5</sup> Harris & Crocker, 1997, s 3

<sup>6</sup> Halberstam, Judith (Jack). *Female Masculinity*. Durham: Duke UP, 1998, s 2

beteende. I den historiska butch-femme-relationen är det butchen som markerat femmen.<sup>7</sup> Utan butchen, vars representation av en annan sexualitet än den heteronormativa, är femmen osynlig. Denna osynlighet har konstruerat femme-identitet till att vara passiv och beroende på ett sätt som imiterar de heteronormativa konventionerna av femininitet.

Det akademiska intresset för den kvinnliga maskuliniteten som utövats av lesbiska har validerat detta uttryck som en sann upplevelse av lesbisk identitet. Forskarna Elizabeth Crocker och Laura Harris menar att som en följd av detta är skildringar av butchars berättelser överrepresenterade.<sup>8</sup> De hävdar dock att på senare tid har intresset för femme, både inom akademien och bland allmänheten, ökat. De definierar femme som *"a model of critical reshaped femininity and assertive sexuality"*<sup>9</sup> - alltså något annat än den historiska och nutida binära motsatsen till butch, eller det maskulina uttrycket för en lesbisk eller queer könsidentitet. Här återtas istället identiteten som en kritisk ståndpunkt, ett aktivt utövande av både femininitet och sexualitet.

I "Femme-kamp" drar den queerfem(me)inistiska antropologen och forskaren Ulrika Dahl denna vinkel på femme-diskussionen ett steg längre då hon skisserar upp ett helt nytt rum som queera femmes intar aktivt och medvetet. Även hon menar att den queera maskuliniteten (via butch och drag kings) har blivit det tydligaste tecknet på "queer", och hävdar att femme därför är en marginaliserad och ignorerad position i de icke-heteronormativa sammanhangen.

*"På spaning efter den queera femininiteten måste man gå utanför en normativ homokultur [...] Den har för länge sedan sprängt sig ut och slagit läger någonstans i gråzonen mellan flera olika politiska och kulturella rum."*<sup>10</sup>

Denna dubbelhet av att tillhöra flera olika sfärer och rum, men ändå kanske inte ha en självklar accepterad plats i något av dem, ledde till att jag blev intresserad av denna queera identitet. Hur den praktiseras och uttrycks, och om den kan innebära ett ifrågasättande av både heteronormativitet och homonormativitet.

I dagens västerländska samhälle är klädsel ett av många medel för en individ att uttrycka och

---

<sup>7</sup> Nestle, 1982, s 542

<sup>8</sup> Harris & Crocker, 1997, s 2

<sup>9</sup> Ibid, s 1

<sup>10</sup> Dahl, "Femme-kamp" artikel i tidningen *Kom Ut*, nr 5-6/2004, s. 5

förmedla sin identitet. Representation av sexuell identitet genom klädsel och andra yttre attribut är en viktig del i upprätthållandet av en HBTQ-identitet. Jag är därför intresserad av att undersöka hur just femme-identitet uttrycks.

Med utgångspunkt i självidentifierade femmes berättelser om sin femme-identifikation utforskar jag hur klädsel och andra yttre attribut verkar för synlighet/osynlighet samt hur femme-identiteten görs och kommuniceras.

## **2. Syfte**

Denna uppsats syftar till att utforska femme-identitet, med utgångspunkt i femmes berättelser om sig själva. Uppsatsens fokus är på klädsel och yttre attribut som ett kommunikativt medium för identitet och som ett performativt görande och ett skapande av jaget. Teoretiskt situerar jag mig inom queerforskning och applicerar feministisk genusforskning på modeforskning med fokus på femme.

## **3. Frågeställningar**

Ovanstående syfte leder fram till mina frågeställningar som är följande:

*Vad innebär det att vara femme?*

*Hur uttrycks denna identifikation genom kläder och andra yttre attribut?*

*Hur förhandlas femme som identitet och uttryck i olika kontexter?*

## **4. Tidigare forskning**

För att placera min uppsats i ett sammanhang tar jag här upp den tidigare forskning som finns kring ämnet jag behandlar, relevant i relation till mitt syfte. Jag har valt ut de för mig viktigaste delarna som sätter min uppsats i ett sammanhang, bygger vidare på de trådar som den tidigare forskningen tagit upp och förklarar vilka luckor jag försöker fylla i detta forskningsområde.

Det finns en brist på forskning om femme-identitet inom akademien, särskilt den forskning som kopplar samman klädsel och skapande av identitet. Det skriver Melanie Maltry och Kristine

Tucker i sin artikel *Female Fem(me)inities* (2002). De här luckorna utgörs framförallt av brist på perspektiv på performativitet som en queer akt och uttryckssätt och även den visuella artikulationen av en queer femme-identitet i vardagslivet, och det är precis här jag väljer att placera min uppsats. Forskning i dessa luckor kan förmodligen skapa en mer komplex förståelse av hur självrepresentation, synlighet och klädseln är ett uttryck för den sexuella identiteten.

Exempel på sådan forskning är Laura Harris och Elizabeth Crockers *Femme – Feminists, Lesbians & Bad girls* (1997). Dessa texter beskriver en mångfald av femme-upplevelser, även om vissa gemensamma teman verkar existera. Vissa författare försvarar femme-identitet som upplevs som ”so looked down on - especially in a [feminist] political community”<sup>11</sup>. De försöker skilja mellan stereotyp, passiv kvinnlighet och femme-identitet och bemöta påståenden som till exempel att vara androgyn skulle vara det enda sättet att utmana patriarkatet.<sup>12</sup> Upprepade gånger hävdas att femmes är "riktiga" lesbiska, och att deras könsuttryck inte är ett försök att passera som heterosexuell.<sup>13</sup>

Femme-identitet har en historia av att bli positionerad som ett komplement till butch-identiteten, något som skapat frustration hos de kvinnor som kämpar för egna självständiga identiteter, och inte bara vill vara en del av ett binärt motsatspar.<sup>14</sup> På senare tid har det dock skapats en diskussion om femme-identitet. Detta har gjorts både via berättelser och forskning från femmes själva, men också genom forskning inom fältet.

Lisa Duggan och Kathleen McHughes *A Fem(me)inist Manifesto* är ett viktigt bidrag till det växande fältet av femme-studier, eftersom de utforskar femme-representation som en sorts performativ akt som skiljer sig från traditionell och stereotypiserad femininitet. De skriver att: “*Fem(me) is the performativity, the insincerity, the mockery, the derision of foreplay – the bet, the dare, the bringing to attention of the suitor, the one would provide (her) pleasure. The*

---

<sup>11</sup> Austin, Paula. ”Femme-inism”. i Nestle Joan (Ed.). *The persistent desire: A femme-butch reader* (s. 362–366). Boston: Alyson, 1992, s 363

<sup>12</sup> Harris & Crocker, 1997, s 35

<sup>13</sup> Newman, Lesla. *The femme mystique*. Boston: Alyson. 1995, s 19

<sup>14</sup> Maltry, Melanie & Tucker Kristin. *Femme Fem(me)inities: New Articulations in Queer Gender Identities and Subversion. Femme/Butch: New Considerations of the Way We want to Go*. Ed. Michelle Gibson & Deborah T. Meem. New York: Harrington Park, s 89-102. 2002. s 93

*performer who demands performance in return, the player who brings pleasure into play*"<sup>15</sup>. På det sättet illustrerar Duggan och McHugh att en femme är en performativ person med eget medvetet aktörskap. Sådana tankegångar vill jag använda mig av för att visa på det queera i femme-representationen.

I *Lesbian & Bisexual Identities* undersöker Kristin Esterberg det performativa utförandet av lesbisk identitet, men fokuserar på intervjuer som pekar på butch som en primär indikator av lesbisk identitet och livsstil.<sup>16</sup> Esterberg har ett kapitel som heter "*What a lesbian looks like*" som pekar ut vissa visuella ledtrådar som framgår av hennes intervjupersoner. Dessa "signaler" är kort hår, inget smink, en atletisk kropp, och en självsäker hållning. Hon drar slutsatsen att "*to be lesbian is to be coded as not feminine – but masculine*".<sup>17</sup> Butchens kropp och klädsel analyseras som kommunikativa symboler för lesbiskhet, medan femme-kroppen och dess klädsel anses heteronormativ och osynliggörs, enligt Esterberg.

Angela Pattatucci Aragon hävdar att det finns en kultur av homonormativitet som bidrar till marginalisering och förtryck av femme-identitet.<sup>18</sup> Homonormativiteten som Aragon upptäcker innebär att maskulina identitetsuttryck är högre värderade än feminina, inom HBTQ-världen.

Lisa Walker undersöker osynlighet och osynliggörande inom HBTQ-världen och skriver i sin artikel *How to Recognize a Lesbian: The Cultural Politics of Looking like What You Are* att kvinnors klädsel enbart har synliggjorts som kommunikationsmedium för icke-heterosexualitet om kvinnor valt bort konventionell kvinnlighet för en mer maskulin estetik.

I Sverige är den centrala forskaren om femme-identitet Ulrika Dahl. Hon har förutom många artiklar i ämnet även tillsammans med Del LaGrace Volcano skrivit *Femmes of Power: Exploding Queer Femininities* (2008). Boken har fått enormt genomslag och ses av många forskare som ett av de viktigaste forskningsarbetena inom området. Den består av en samling porträtt och essäer om femme-ikoner från historiska och nutida femmes runt om i världen. I boken används visuella metoder för att behandla frågan om queer femme och femmes

---

<sup>15</sup> Duggan, Lisa & McHugh, Kathleen. "*A Fem(me)nist Manifesto*", *Brazen Femme*, Vancouver 2002, s 165

<sup>16</sup> Esterberg, Kristin. *Lesbian and bisexual identities: constructing communities, constructing selves*. Philadelphia: Temple University Press, 1997, s 80

<sup>17</sup> Ibid., s 90

<sup>18</sup> Aragon, Angela Pattatucci (red.). *Challenging lesbian norms: intersex, transgender, intersectional, and queer perspectives*, *Journal of lesbian studies.*, 2006(10):1/2, s. 1-283, 2006, s 8



representeras med hjälp av Volcanos fotografier som är en stor del av boken. Bilderna visar femmes som talande och agerande aktörer, istället för att porträttera tysta och passiva objekt.<sup>19</sup> Dahl skriver om femme-identiteten som stolt och avsiktlig.<sup>20</sup> Hon skriver även vidare att femme-identitet inte är stabilt eller konstant utan bör istället betraktas "*som en queer och feministisk figuration. [ ... ] En genre snarare än ett kön.*"<sup>21</sup>. Jag tolkar henne som att femme är ett sätt att vara queer, en identitet som är går att agera på och via och därmed också forma. Att det finns många olika sätt att göra femme, snarare än ett sätt att vara det. Det gemensamma är ett avståndstagande mot heteronormativiteten. Det ligger i linje med min uppsatsansats, även om Dahl bygger upp femme som ett analytiskt begrepp medan min undersökning snarare är empiriskt grundad i sökandet efter hur femme görs.

Forskaren Jennie Ruby skriver om hur feminint kön och feminin klädsel hänger samman. Hon utgår ifrån att kön kommuniceras via binära heteronormativa konventioner och normer i västerländsk klädsel, vilket hon ser som en stark bidragande orsak till att klädsel och femme-identitet har en problematisk relation.<sup>22</sup> Feminina attribut, till exempel höga klackar, konstruerar bärarens kön och sexuella identitet till den av att vara en kvinnas. Och en autentisk, sann kvinna i västerländsk kultur är att vara en heterosexuell kvinna.<sup>23</sup> Femme-identitet kan därför ses som en form av femininitet som är omdefinierad och skapad av queera kvinnor. De ger ny mening till dessa feminina signifikanter men detta skapar också svårigheter med att bli läst rätt av omvärlden, skriver Ruby.<sup>24</sup>

I Ruth Hollidays studier av identitetsperformativitet hos HBTQ-personer utforskades relationen mellan bärandet av kläder och hur personerna agerar i sitt vardagliga liv i sina queera identiteter. Holliday upptäckte att den roll som klädseln spelar där och de spänningar och motsägelser den skapar framförallt avslöjas när identiteten ageras och syns på heteronormativa platser (så som arbetsplatser) och på homonormativa platser (till exempel gayklubbar). På den heteronormativa arbetsplatsen uttrycks den queera identiteten via klädseln, oavsett om det innebär ett subversivt

---

<sup>19</sup> Volcano, Del Lagrace & Dahl Ulrika. *Femmes of Power: Exploding Queer Femininities*. London: Serpent's Tail, 2008, s 15

<sup>20</sup> Ibid., s 20

<sup>21</sup> Ibid., s 25

<sup>22</sup> Ruby, Jennie. "A Lesbian Feminist Fucks With Gender". *Off Our Backs* 23.8, s 4-8. 1993, s 5

<sup>23</sup> Davis, Fred. *Fashion, Culture, and Identity*. Chicago: Chicago UP, 1992. s 46

<sup>24</sup> Ruby, 1993, s 7

bärande av sjukhusuniformen genom att ha accessoarer som är förbjudna i dresscoden, eller om det är genom att vägra traditionella kvinnliga markörer så som långt hår eller smink. Denna feminina maskulinitet kodas som den autentiska och sanna uttrycksformen för en lesbisk queer identitet genom ett homonormativt sätt att se, skriver Holliday.<sup>25</sup> Subjektens reaktioner på speciella HBTQ-platser i samhället var extra intressanta eftersom Holliday skriver att många av de berättelser hon fick höra beskrev en sorts disciplinerande blick från resten av gruppen. En blick som ofta kändes värderande, och subjekten berättade om att det var viktigt att se ut som vad du är, speciellt i dessa homonormativa sammanhang. Holliday kan här sägas mena att det finns begränsade identiteter tillgängliga för HBTQ-personer, och begränsade sätt att uttrycka dem på. Självidentifierade femmes är anmärkningsvärt frånvarande i studien, och det nämns inte om det är på grund av ett aktivt val från Holliday eller om de inte fanns att hitta i de forum hon sökte.

Medieforskaren Sharif Mowlabocus undersöker vilken roll synlighet spelar i HBTQ-kultur i *”Look at me: Images, Validation and Cultural Currency on Gaydar”* och skriver såhär: *”‘Coming out’ is about making one’s self visible; throwing one’s queerness into relief against a heteronormative background that would render it invisible”*.<sup>26</sup>

Att ”komma ut” handlar alltså om att bli synlig, att kasta sig ut i världen med sin queera identitet och inte längre präglas av den osynlighet som den heteronormativa kontexten tillskriver en. De som då fortsätter att vara osynliga mistänkliggörs, skriver Mowlabocus. De borde synas eftersom möjligheten finns att göra det, men istället kan de fortfarande ”passera” i den heteronormativa kulturen. Det gör att de döms ut av andra marginaliserade grupper eftersom de åtnjuter privilegierna av att kunna passa in i normen.

Om en ser identitet som något som syns via kroppen, med hjälp av kroppen, så är HBTQ-kroppen en viktig funktion och del i konstruerandet av det som förmedlar synligheten. Klädsel har länge varit ett sätt att uttrycka olika koder, till exempel regnbågsmotivet som signalerar HBTQ.<sup>27</sup>

---

<sup>25</sup> Holliday, Ruth. *”The Comfort of Identity”*. *Fashion Theory*. Ed. Malcolm Barnard, s 318-332. New York: Routledge, 2007, s 319

<sup>26</sup> Mowlabocus, Sharif. *”Look At Me: Images, Validation and Cultural Currency on Gaydar”*. *LGBT Identity & Online New Media*. By Christopher Pullen. New York: Routledge, s 201-213, 2010, s 202

<sup>27</sup> *Ibid.*, s 203

Uttryckande av identitet via klädseln och även kulturella intressen som speciell musik, film och böcker samt att befinna sig på queera platser så som Pride-festivaler och gayklubbar markerar HBTQ-kroppen som synlig och autentiskt tillhörande den västerländska erfarenheten av en HBTQ-identitet.<sup>28</sup> Denna synlighet av HBTQ-kroppen, i klädsel och andra materiella attribut och platser är grundläggande för det västerländska narrativet till att vara HBTQ på ett modernt och frigjort sätt, skriver Mowlabocus vidare. Han tillägger också att vi numera inte är begränsade till den fysiska världen, utan att internet har försett HBTQ-världen med nya miljöer att konsumera, socialisera och samlas på. Synlighet på dessa digitala virtuella platser är också ett sätt att etablera en autencitet som HBTQ. Att göra sig själv synlig genom online-representation via till exempel medlemskap i ett community validerar personens självidentifikation av att vara HBTQ och ger personen också möjlighet att bli *sedd* som det.<sup>29</sup>

## 5. Metod och material

Detta kapitel beskriver mitt material och min konkreta intervjumetod, och vidare redogör jag för min urvalsmetod. Därefter kommer jag gå in på analysmetod och hur jag strävat efter att motverka makthierarkier mellan mig som intervjuare och respondent.

### 5.1 Empiriskt material

Jag har genomfört min undersökning via fem kvalitativa semistrukturerade intervjuer. Dessa gjordes med fem stycken femme-identifierade respondenter: **Lollo**, 21 år. **Sara**, 22 år. **Elin**, 20 år. **Alex** 27 år. **Carolina** 28 år. Dessa intervjuer har jag sedan transkriberat.

Respondenterna hittade jag genom nätcommunityt [www.gruiser.se](http://www.gruiser.se), som är en mötessida för människor som på något sätt identifierar sig som HBTQ. Där finns en sökfunktion där en som sökare kan kryssa i olika kategorier som de medlemmar som sedan listas själva kategoriserat sig som. En kan som medlem välja ett obegränsat antal kategorier en vill identifiera sig själv som, och en av kategorierna är femme.

Jag mailade de personer som kryssat i denna kategori och berättade om mitt uppsatsarbete och

---

<sup>28</sup> Mowlabocus, 2010, s 203

<sup>29</sup> Ibid., s 205

frågade om de kan tänka sig att medverka. Jag valde att inte avgränsa mig mer än så i min sökning, att inte aktivt till exempel könsbestämma mina respondenter, utan helt enkelt låta materialet tala om för mig hur en femme är, precis som min ingångsfrågeställning är.

Jag tänkte att det var viktigt att inte behandla urvalsprocessen som ett test där intervjupersoner skulle klara vissa kriterier för att bli utvalda, vem som är ”bäst” femme eller liknande. Det ska inte finnas en elitistisk tanke av vilka som får representera ”kategorin femme”, utan jag såg till faktorer som vad som är mest praktiskt genomförbart. Dessa faktorer inkluderade att respondenten bodde i Malmö-området, var tillgänglig de tider jag kunde, svarade snabbt på min förfrågan och var bekväma med medverkanspremisserna som jag tidigt i processen delgav dem med hjälp av bland annat ett samtyckesformulär. Plats för intervju valdes i samråd med respondenten, och alla intervjuer ägde rum på caféer i Malmö.

För att i möjligaste mån kunna undvika identifiering av enskilda personer har jag valt att anonymisera respondenterna. De har fått fingerade namn i min uppsats, detta för att lättare kunna särskilja dem och på så sätt göra analysen tydligare. I de fall de önskat det har respondenterna fått välja namn själva. Som ett led i min queerfeministiska positionering har jag vid slutet av varje intervju frågat vilket pronomen respondenten önskar bli betecknad med, för att inte anta att alla femme-identifierade personer vill bli sedda som ”hon”. Det ville dock alla, och de kommer därför att benämnas med ”hon” som pronomen framöver.

## 5.2 Metod

Jag har följt Anne Ryens upplägg av semistrukturerade intervjuer. Hon talar om olika grader av strukturering i en intervjusituation. En fast struktur riskerar att låsa fast interaktionen i ett mekaniskt tillstånd som gör att forskaren missar vissa fenomen. Å andra sidan kan en begränsad struktur innebära att viktiga aspekter faller bort eller inte kommer upp.<sup>30</sup> Den semistrukturerade intervjun är mer som ett samtal där forskaren i sin intervjuguide valt ut viktiga huvudteman, ett slags ”samtal med bestämda avsikter”. Jag har valt den strukturen då jag tycker att den bäst representerar mina syften och antagligen också kommer att hjälpa mig att balansera på den balansgång jag kommer att gå närmare in på i mina metodologiska reflektioner senare;

---

<sup>30</sup> Ryen, Anne, *Kvalitativ intervju: från vetenskapsteori till fältstudier*, 1.uppl., Liber ekonomi, Malmö, 2004, s 45

akademiker versus aktivist. Att dels ha stor förståelse för fältet, vilket gör att jag inte känner mig osäker på området, men ändå inte låta mina erfarenheter styra och mynna ut i ledande frågor för att understödja mina egna föreställningar.

I intervjusituationen med mina respondenter har jag använt mig av en intervjuguide med frågor som berör de teman jag tänker att jag behöver beröra för att kunna besvara mina frågeställningar och ge mig material att arbeta med. Dessa frågor var öppna för att ge deltagarna frihet att uttrycka sig och att ge sina berättelser.

Ryens intervjuupplägg innefattar en inledning, en huvudfas och en avslutning, där inledningen ses som viktigast. Jag har där bett intervjupersonerna att själva definiera vad femme är, som en bred ingångsfråga till vidare diskussion. Jag fick då möjlighet att anamma och använda de begrepp och ord som intervjupersonerna använde och kunde återkomma till dem under intervjugång. En viktig sak jag bar med mig var att inse att intervjupersonen är expert på sig själv och att forskaren därför inte ska tvinga på personen olika tolkningar. Till detta anser jag att undvika färdiga begrepp hör, eftersom det kan hämma personens berättelse. Mitt val av kvalitativ intervju har kommit till med en insikt om att det är specifika berättelser som kommer att berättas för just mig, i just det kontextuella rum som vi befinner oss i precis just då.

### **5.3 Analysmetod**

Som analysmetod använder jag tematisering. Det innebär att vissa teman identifieras utifrån intervjufrågorna och sedan sorteras direkta citat från respondenterna som hör till just det temat in under respektive rubrik.<sup>31</sup> Genom den processen urskiljs drag som är gemensamma mellan respondenterna och då får jag som forskare också syn på de likheter och olikheter som finns i svaren. Det kommer då synas en mångfald av frågor i ämnet jag undersöker och meningsskiljaktigheter kan urskiljas. Genom de intervjuer som skapats i det kontextuella rummet har jag en önskan att genom detta hitta spår som upprepas eller motsäger varandra för att utifrån det skapa ett sammanhang. Jag tar sedan hjälp av mitt teoretiska ramverk för att analysera materialet för att kunna besvara mina frågeställningar.

---

<sup>31</sup> Kvale, Steinar. *Den kvalitativa forskningsintervjun*, Studentlitteratur, Lund, 1997, s 174

## 5.4 Metodologiska reflektioner

Min relation till fältet, som genusstudent och inte minst som självidentifierad femme, är att jag är väldigt väl och nära förtrogen med området, både med hjärta och hjärna. Det betraktar jag som något som präglar analysen och också mina möjligheter att träda in i fältet. Judith Halberstam skriver att detta är vanligt förekommande, särskilt inom queera och feministiska kulturer, att en som akademiker och aktivist är en och samma person.<sup>32</sup> Med detta ser jag både för- och nackdelar och håller med Halberstam om att detta gör att en expertblick som synar en företeelse ovanifrån undviks. Samtidigt kan en alltför nära relation med miljön göra att det blir svårt och snårigt att plötsligt iklä sig någon slags professionell forskarroll. Därför har jag gjort vissa metodval som jag nu kommer gå närmare in på.

I samhällsvetenskapen skiljer en på respondenter och informanter, och till min uppsats har jag valt att betrakta mina intervjupersoner som respondenter. I en respondentundersökning är det svarspersonerna själva som är studieobjekten och där är jag som forskare intresserad av deras svar på frågorna de får gällande undersökningens ämne. Informanter används snarare som ”vittnen” eller källor för att exempelvis skildra ett visst händelseförlopp.<sup>33</sup> Eftersom det är intervjupersonernas egna berättelser om sin femme-praktik som är i fokus för mitt uppsatsarbete så beslutade jag mig för att använda termen respondent.

Min egen positionering präglas, som jag tidigare nämnt, av att jag själv betraktar mig som femme i hur jag lever och organiserar mitt eget köns- och sexualitetsuttryck. Eftersom jag själv till viss del är en del av en krets jag vill undersöka, så har jag funderat mycket över om och i så fall hur jag ska använda mig av mitt eget kontaktnät för att få kontakt med respondenter. Detta är ett steg i att utforska och bestämma vad Mulinari skulle kalla de fiktiva gränserna av fältarbetet.<sup>34</sup> Det är helt enkelt upp till mig att skapa dessa gränser, de finns inte förutbestämda eller som ett facit. Jag måste bestämma vad som gäller i just denna uppsats, och i mitt fall hur jag ska skriva mig ur fältet, inte hur jag kommer in i ett nytt fält och ska försöka förstå det. Jag beslutade mig därför att

---

<sup>32</sup> Halberstam, 2008, s 155

<sup>33</sup> Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena (red.), *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*, 4., [rev.] uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2012, s 254

<sup>34</sup> Lundqvist, Åsa, Davies, Karen & Mulinari, Diana (red.), *Att utmana vetandets gränser*, 1. uppl., Liber, Malmö, 2005, s 116

inte använda mitt eget kontaktnät, utan istället hitta ett forum som innefattar medlemmar av kategorin femme, där de fått definiera detta själva.

## 6. Teori och terminologi

I följande avsnitt skapar jag ett teoretiskt ramverk genom att förklara vissa begrepp som återkommer och fungerar som deskriptiva termer i min uppsats. Där det är nödvändigt, sammanlänkas dessa termer med den modevetenskapliga approach jag har i min analys. Jag kommer därefter att gå in på de teoretiska utgångspunkter jag använder för att analysera mitt empiriska intervjumaterial. Sist i teoridelen kommer jag att specifikt gå in på den modevetenskapliga teoridelen som jag behöver för att kunna applicera även den dimensionen av analys på mitt material. Detta för att kunna besvara mina frågeställningar om hur klädsel, self-fashioning och femme samspelar och konstruerar en identitet.

### 6.1 Definitioner

De begrepp jag redogör för är relevanta på det sättet att beskriver uttryck och identitet på ett sätt som jag ser som nödvändigt för att visa på femmes praktik av identitet med hjälp av yttre attribut, vilket är det mina forskningsfrågor kretsar kring. De är även termer som återkom under mina intervjuer och som mina intervjuer utgick ifrån.

#### 6.1.1 Femme & butch

I denna undersökning och i största delen av den tidigare forskning jag läst, används femme som en kategori av människor som på något sätt är queera och använder och manipulerar konventionella heterosexuella feminina koder och signifikanter. Detta är även en definition jag hämtat från Van Newkirk.<sup>35</sup> Traditionellt sett används ordet femme för att beskriva en feminin lesbisk kvinna som antas ha begär till en butch (en människa som är queer och karakteriseras av användandet av heterosexuellt maskulint kodade signifikanter.<sup>36</sup>)

---

<sup>35</sup> VanNewkirk, Robin. "Gee, I Didn't Get That Vibe from You': Articulating My Own Version of a Femme Lesbian Experience." *Challenging Lesbian Norms: Intersex, Transgender, Intersectional, and Queer Perspectives*. Ed. Angela Pattatucci Aragon. Binghamton, NY: Harrington Park, s 73-85, 2006, s 75

<sup>36</sup> Munt, Sally R. "The Butch Body." *Contested Bodies*. Ed. Ruth Holliday & John Hassard, s 95-106. 2001, s 95

Jag anser att detta är en för snäv beskrivning och att begäret och objektet för begäret inte automatiskt ligger inneboende i den feminina identiteten. Jag utgår därför från att femmes kan begära såväl butchar, som femmes, som helt andra genusidentiteter. Jag har valt att använda de engelska termerna, femme och butch, då svenskan inte har några motsvarande begrepp att tillgå.

### 6.1.2 Queer

I denna kontext använder jag begreppet queer både som en paraplyterm för att inkludera alla individer i HBTQ-sammanhang, men också en term för alla som inte identifierar sig med normativa köns- eller sexualitetsuttryck.<sup>37</sup>

## 6.2 Teoretiska utgångspunkter

Här kommer jag att gå in på de teorier som utgör grunden för min analys, både queerteorier och modevetenskapliga teorier som i min analys kommer att användas parallellt och tillsammans för att förstå det empiriska materialet.

### 6.2.1 Performativitet och normer

Judith Butlers performativitetsbegrepp är en av de viktigaste teorierna inom nutida genusforskning. För Butler betyder performativitet ett ständigt skapande, ett görande, av kön. Detta är något som både görs via talakter, helt enkelt hur vi talar, men också via våra kroppsliga handlingar.<sup>38</sup> Hon menar att talet också är något som kommer ur kroppen och hur vi väljer att framställa den, att talet inte bara syns och hörs i hur vi explicit talar med ord. Hon återkommer ständigt till den sammanvävda relationen mellan språk och kropp, som hon ger uttryck för i citatet nedan.

*”Every time I try to write about the body, the writing ends up being about language.”<sup>39</sup>*

Detta sätt att skapa sitt kön med hjälp av kropp och språk kan då kopplas samman med hur vi framställer oss via klädsel, som ju är ett medel för uttryck via kroppen. Ett sätt att göra oss och

---

<sup>37</sup> Chase, Becca & Ressler Paula. *A LGBT/Queer Glossary*. English Journal 98.4, s 23-24, 2009, s 24

<sup>38</sup> Butler, Judith. *Undoing gender*. New York: Routledge, 2004, s 172

<sup>39</sup> Ibid., s 198



vårt kön med performativa handlingar, som är det som skapar vår könsidentitet.

Eftersom jag vill undersöka de handlingar som konstruerar och utgör femme-identitet så tänker jag använda mig av Judith Butlers teorier om performativitet. Jag kopplar samman hennes teorier med hur femmes gör sina kroppar och på så sätt skapar sin könsidentitet. Butler hävdar nämligen att vi inte *är* ett kön, utan att vi istället gör kön genom "stiliserad upprepning av handlingar", den performativa handling jag gick närmare in på i föregående stycke.<sup>40</sup> Könsidentitet är aldrig helt given eller fastställd och Butler betonar vikten av att den förblir "open, troubling, unresolved".<sup>41</sup>

Viktigt för min undersökning är förståelsen av normer och dess inverkan på all typ av mänsklig aktivitet och kategorisering. Butler menar att normativitet har en dubbeltydig betydelse.

*"On the one hand, it refers to the aims and aspirations that guide us, the precepts by which we are compelled to act and speak to one another, the commonly held presuppositions by which we are oriented, and which give direction to our actions. On the other hand, normativity refers to the process of normalization, the way that certain norms, ideas and ideals hold sway over embodied life, provide coercive criteria for normal 'men' and 'women'."*<sup>42</sup>

Normer har alltså både en vägledande funktion, som talar om för oss hur vi ska agera och vad det vi gör betyder. Men Butler ser dem också som en del av en normaliseringsprocess som gör att något blir mer " normalt " än det andra och därmed också mer rätt, mer värt och mer trovärdigt.

Det performativa har potential för att utmana och stöpa om dessa normer. För att gå in på vad performativiteten har för funktion i just min uppsats kommer jag att exemplifiera detta genom att förklara hur Butler ställer frågor kring begreppen butch och femme. Hon frågar sig om dessa kan sägas vara en kritik mot enkla kopior av heterosexuell maskulinitet respektive heterosexuell femininitet.<sup>43</sup> Om de istället för att ses som kopior av en heterosexuell norm kan sägas avslöja att de betydelser de förutsätts ha, inte är essentiella. Denna "kopia" som både butch och femme kan betraktas som, är alltså i själva verket inte en kopia, eftersom det inte finns något original. Även den heterosexuella maskuliniteten och femininiteten är konstruerade. Kopian har inget original,

---

<sup>40</sup> Butler, Judith. *Performative Acts and Gender Constitution: An essay in phenomenology and Feminist Theory*, Theatre Journal 40, no. 4 519-31, 1988, s 482

<sup>41</sup> Butler, 2004, s 192

<sup>42</sup> Ibid., s 206

<sup>43</sup> Ibid., s 209

eftersom de också är konstruerade identiteter, och performativt skapade.

### 6.2.2 Heteronormativitet

Jag använder heteronormativitet som analytiskt begrepp i den meningen att heterosexualitet är en rådande norm i vårt samhälle. Alla människor förutsätts leva heterosexuellt och detta ses som naturligt och normalt. Detta medför exkludering av andra sexualiteter som anses vara avvikande från heterosexualiteten. I denna uppsats utgår jag från uppfattningen att heterosexualitet är en handling och ett agerande, som också internaliseras på vissa sätt i en kontext där detta levnadssätt förutsätts, och inte en fast identitet. Därför kan både personer som identifierar sig som heterosexuella och icke-heterosexuella tänka och agera heteronormativt.

### 6.2.3 Homonormativitet

Homonormativitet är ett queerteoretiskt begrepp som precis som heteronormativitet syftar till att belysa de normer som råder och står högst upp i hierarkin i en viss social och kulturell kontext. Homonormativitet är en struktur som kräver assimilering och anpassning till en förutsatt homosexualitet och homosexuella normer.<sup>44</sup> Det är alltså de normer som uppstår i queera icke-heterosexuella subkulturer och syftar inte till samma normer som de i de heterosexuella kontexterna. Homonormativitet är en struktur som en stor del av mina respondenter upplevde att de kom i kontakt med i queera sammanhang och en struktur de ofta konfronterades med. Det är dock viktigt att inte likställa begreppet homonormativitet med heteronormativitet då *”homonormativitet kan uppstå i små avgränsade subkulturer medan heteronormativitet genomsyrar hela samhället och uppbackas av stora maktstrukturer”*.<sup>45</sup>

### 6.2.4 Att tillverka sitt jag

*”The postmodern concept of identity allows us to manufacture our selves in order to influence how we are perceived by others. [...] Certain styles and dress can be used to produce groups who recognize each other, who are, in effect, a community of practitioners”*<sup>46</sup>

---

<sup>44</sup> Aragon, 2006, s 8

<sup>45</sup> Washhede, Cathrin. *Passionerad politik: om motstånd mot heteronormativ könsakt*. Diss. Göteborg: Göteborgs universitet, 2010, s 135

<sup>46</sup> Finkelstein, Joanne. *The Art of Self-Invention: Image and Identity in Popular Visual Culture*. New York:2007, s 12

Viktigt i min undersökning är ordet identitet som jag kommer använda i den betydelse som konst- och medieforskaren Joanne Finkelstein teoretiserat och beskrivit ovan. Den utgår från att vi har agens att tillverka oss själva genom konsumtion för att påverka hur vi uppfattas av andra.<sup>47</sup> Hon kallar detta fenomen, att vi själva har den möjligheten, för ”self-fashioning”, vilket är ett begrepp jag kommer att använda mig av. Finkelstein hävdar att genom self-fashioning produceras grupper som känner igen varandra och som därmed blir ett community av dem som utövar denna praktik. Genom att i representationen utnyttja de dominerande koder som finns högst upp i hierarkin ger människor information om sin status, personlighet, yrke och sin sexualitet. Att höga klackar i en heteronormativ kultur kodas som kvinnliga ger i sin tur följden att höga klackar burna av en kvinna i en homonormativ kultur kodas som en heterosexuell praktik, genom att de ansluter sig till konventionen av kulturella representationer.<sup>48</sup> Både förmågan att manipulera klädsel till att spegla dessa koder *och* förmågan att tolka dem är viktiga kvalifikationer i vårt samhälle.

Klädsel – som det definieras av modevetaren Joanne Entwistle – är en metod för att koda och representera ”jaget” och jagets identitet.<sup>49</sup> Klädsel är inte bara de kläder du bär utan i hennes teori är dimensionen större än så och kopplas samman med att klädsel är ett aktivt praktiserande av identitet via olika koder. Hon förklarar det genom att skriva: *”dress is the meanings given to a particular practice of clothing and adornment”*.<sup>50</sup>

---

<sup>47</sup> Finkelstein, 2007, s 3

<sup>48</sup> Ibid., s 8

<sup>49</sup> Entwistle, Joanne. *The fashioned body: fashion, dress and modern social theory*, Polity Press, Cambridge, 2000, s 3

<sup>50</sup> Ibid., s 3

## 7. Analys

I de fem intervjuer jag utförde inom ramen för denna kandidatuppsats identifierade jag sex teman. Dessa var på något sätt genomgående i alla intervjuer och begrepp och uttryck som figurerade inom dem gick att upptäcka i alla respondenters berättelser. Därför har jag lagt upp min analys som en tematisk genomgång av dessa sex områden, med analytisk utgångspunkt från det teoretiska ramverk jag tidigare presenterat. Områdena är: **(1) Feminin drag (2) Att åtrå och attrahera andra (3) En självvald självständig femininitet (4) Femme som uttryck för identitet (5) Disidentifikation mot heterotjejer (6) Queera sammanhang**

Jag har alltså tolkat materialet genom att läsa det om och om igen och se saker som inte syns omedelbart. Deltagarnas svar tillåter mig att undersöka hur femme-identitet skapas och upprätthålls. Svaren har analyserats för att urskilja likheter och skillnader av hur femme definieras och förstås. Det inkluderar positiva/negativa erfarenheter av femme-identitet inom HBTQ- samhället, erkända signifikanter för femme-identitet och en medvetenhet om heteronormativa och homonormativa konventioner.

### 7.1 Feminin Drag

Att överdriva femininitet och ett feminint uttryck var ett tema som alla respondenter täckte in i hur de berättade om sin praktik som femmes. Både Elin och Alex beskrev sina stilar som glittriga, med tonvis av smycken, mycket smink och gärna lösögonfransar. De berättade om sina performativa handlingar som ett slags dragande av femininitet. Alex skildrar det såhär:

*”På något sätt så tänker jag på mig själv som en drag queen fast född som kvinna. Det är det överdrivna jag älskar – det ska vara over the top.”<sup>51</sup>*

Hon uttrycker det nästan som ett koncept utan måttfullhet, och markerar både att hon ser sig som kvinna, men inte vilken kvinna som helst. Det är en slags medveten överdrivenhet som kanske signalerar något mer än den ”vanliga” kvinnligheten. Elin resonerar på ett liknande sätt:

---

<sup>51</sup> Intervju med Alex, 17/11-2013

*”Min femme-sexualitet och jag är mer polerad och snygg än någon heterotjej jag vet.”<sup>52</sup>*

Här kan läsas in ett tydligt avståndstagande från heterotjejs sätt att se feminina ut och ett upphöjande av att femmes praktik av femininitet är något annat, bättre eller i alla fall snyggare än en heterotjejs sätt att klä sig feminint. Det kan tolkas som en slags hierarki av vem som gör femininitet bäst, de uttrycker ingen vilja att alliera sig med en tjej som är hetero och vill inte förknippas med deras sätt att se snygga ut. Att uttrycka femininitet, som heterotejerna, är alltså inte detsamma som att uttrycka femme-identitet. Alex berättar vidare om hur hennes sätt att skapa jaget via self-fashioning skapar en annan position för femmes än för heterosexuella tjejer.

*”Alltså folk ska ju se att det inte är något vanligt smink eller sådär bara random kläder, jag ska sticka ut i alla miljöer. Oavsett om de är hetero eller homo. Alla ska se att jag är queer.”<sup>53</sup>*

Jag tolkar det även så att Alex betonar att identiteten är sammankopplad med en sexualitet. Att det inte bara är en visuell stil, utan något som hänger ihop med en vidare identitet. Hon hävdar att hon i vilken kontext som helst, heteronormativ eller homonormativ, hoppas att hon skulle sticka ut och kategoriseras som queer, och det var det hon ville. Det kan, förutom att hon kopplar samman klädsel till något djupare i identiteten, också förstås som en reaktion mot båda världarna, både den heteronormativa och den homonormativa. Där högljudda kläder och attribut blir ett sätt att inte gå med på den osynlighet som femme-identiteten placerats i de båda forumen. Att ta avstånd från tillhörighet med båda, att disidentifiera sig både som hetero och som följare av de homonormativa konventioner som dominerar i HBTQ-kretsar.

*”Jag klarar ju av att ha de där kläderna som ingen annan gör. Att verkligen go all the way och visa upp det typiskt kvinnliga med markerad midja och så.”<sup>54</sup>*

Lollo berättar här hur hon bär kläder som inte alla klarar av att bära. Att detta är ett led i att dra femininiteten så långt som möjligt, kanske mer än det bara normativa uppvisandet av feminina kläder. Just denna respondent klär sig i retrokläder från 50-talet, som är en stil som tillåter en tillrättalagd femininitet, just eftersom den baseras mycket på genomarbetade underkläder så som

---

<sup>52</sup> Intervju med Elin, 14/11-2013

<sup>53</sup> Intervju med Alex.

<sup>54</sup> Intervju med Lollo, 16/11-2013

korsetter.<sup>55</sup> Hon iklär sig alltså en roll av polerad femininitet som uttrycks på det sättet.

Det är här med hjälp av Finkelsteins teorier möjligt att se hur respondenterna tillverkar sig själva och sin identitet via self-fashioning. De skapar identiteten utifrån de attribut de konsumerar, som till exempel lösögonfransarna och sminket. Via dessa performativa handlingar utformas och uttrycks en specifik position som står utanför det heteronormativa sättet att klä sig, och också det homonormativa. Det sista citatet ifrån Alex kan läsas som att allt är något som valts medvetet, det är inte vilket smink som helst. Även det kan tolkas med Finkelsteins förståelse om att det bara är vissa attribut och tecken i en speciell identitetsgrupp som är de personerna är ute efter och som de därför konsumerar och använder i sitt utövande av self-fashioning.

Även om sättet att uttrycka femme-identitet genom retro-mode kanske inte är uppenbart lika mycket drag som klassiska drag queens med glitter och lösögonfransar som attribut som respondenten Alex tidigare nämnde, så kan de båda ändå sägas utmana den konventionella nutida västerländska femininiteten. Detta i och med att ingen av dem rättar in sig i dess normer för femininitet, och som Butler hävdar när hon skriver att det performativa har potential att utmana normerna, så gör det att de bryter mot det som står högst upp i hierarkin för tillfället.<sup>56</sup> Just genom att performativt gå emot dessa normer. Med hjälp av self-fashioning skapas en annan sorts identitet på ett performativt och aktivt vis.

## 7.2 Att åtrå och attrahera andra

Respondenterna går vidare från att tala om sin överdrivna femininitet till att berätta om hur detta användande av yttre attribut är viktigt för deras sexuella begär. Alla pratar om att klä sig på ett sätt som får dem att känna sig sexiga och åtråvärda hos de som de själva åtrår.

*”Vi vill inte att vem som helst ska gilla oss. Eller alltså gilla får de ju göra, men det är ju inte för allas skull.”<sup>57</sup>*

Det Sara säger kan tolkas som en beskrivning av vilka femmes riktningar sig till. Vilka de egentligen vill ska uppmärksamma dem, vilka de vill tilltala. Det uttrycks att det inte är för allas blickar de

---

<sup>55</sup> Entwistle, 2000, s 153

<sup>56</sup> Butler, 2004, s 209

<sup>57</sup> Intervju med Sara, 18/11-2013

vill vara tillgängliga. Det kan tolkas som att det finns en stark vi-känsla i denna self-fashioning-skapade identitetspositionen. Följande citat av Carolina kan sägas understödja den analysen:

*”Det viktigaste är att de som vi själva vill ha fattar grejen. Man vill väl mest vara het inför dem. Det är ju också oftast de som förstår lite mer också, eller hur jag ska säga. Andra femmes alltså, det räcker inte att bara vara medveten.”*<sup>58</sup>

Här markeras tydligt att det är inför de egna de vill bli förstådda, det är inom communityt och identitetspositionen femme som de i huvudsak riktar sig och blickarna från ”de egna” inom den gruppen som är viktigast. Dessutom läggs inte heller något sexuellt begär till någon utanför den kategorin, i och med hennes uttalande om att hon mest vill vara het inför dem. Det räcker inte att ha någon slags queerkompetens eller annan roll i HBTQ-världen, utan det är bara femmes som är intressanta. Den traditionella butch-femme-relationen som mycket av den tidigare forskningen kretsat kring är alltså inget som de självklart vill uppnå. Ingen av respondenterna hänvisar till att de varken vill attrahera butchar eller åtrår dem. Det sexuella begäret verkar istället rikta sig mot andra femmes, istället för den konventionella motparten butch.

I och med att det finns en vi-känsla innebär det kanske att det finns ett dem, andra personer som de därmed inte riktar sina blickar mot. Det kommer jag gå mer in på i kapitlet Disidentifikation mot heterotjejer.

### **7.3 En självvald självständig femininitet**

På frågan om vad femme innebär och vad en femme-identitet är så beskrev alla den med ord som medveten, självvald och ett förkroppsligat uttryck för en sexualitet som inte stämmer överens med heteronormen. Medvetenhet var ett ord som återkom frekvent, som till exempel här, när Sara berättar om vad som är det viktigaste för henne i uttryckandet av femme-identiteten.

*”Det viktigaste är att det är jag som valt att vara femme. Att det är mitt medvetna beslut.”*<sup>59</sup>

Även svar som kretsade kring att använda kroppen för att säga något om en subjektsposition som agerar mot och för någonting återkom.

---

<sup>58</sup> Intervju med Carolina, 15/11-2013

<sup>59</sup> Intervju med Sara.

*”Om jag skulle beskriva den djupaste innebörden så är det så mycket. Det är mot heteronormen, det är att använda kroppen mot den. Det är något en väljer att använda sin kropp emot.”<sup>60</sup>*

I samband med tal om att använda sin kropp mot och för något så uttrycktes det även att läsningen av dessa performativa handlingar inte alltid överensstämmer med deras egen mening. Till exempel när Lollo berättar om hur män uppfattar det som att hon ser ut som hon gör för att tilltala dem:

*”Genom att framhäva det som säkert attraherar män, men eftersom jag skiter i männen, så blir de lurade. De tror att jag gör det för dem, har snygga kläder för dem, men det har jag inte.”<sup>61</sup>*

Även Sara berättar om hur hon missuppfattas och inte blir placerad i den kategori hon vill:

*”Jag går ju runt och försöker visa det med hela min kropp och mitt uttryck, att jag är femme alltså, men det är ju inte så ofta någon ser det. De tror bara att jag är hetero, eller så blir de förvirrade.”<sup>62</sup>*

Jag tolkar detta citat av Sara som att det finns en tydlig problematik mellan vad respondenterna själva visar upp som bärare av identiteten, och vad som de uppfattar läses in av en betraktare. Berättelserna visar att det finns en osynlighet där, att respondenterna handlar medvetet och självvalt men uppfattas som något annat. Detta eftersom den feminina klädseln är kodad till att tillhöra en heteronorm, och folks blickar inte riktigt kan uppfatta den som signal för något annat, som Saras citat ovan är ett tecken på. Det visar på en diskrepans mellan vad Sara försöker förmedla, och vad betraktaren ser och tolkar in. På så sätt skapas en förvirring om femmens identitet, eftersom människors identitet läses via en heterosexuell förklaringsmodell.

Representationen av femme-jaget kan därför sägas visa upp precis den svaghet som Jennie Ruby hävdar.<sup>63</sup> Hon skriver att även om en femme kan uttrycka sin queera identitet genom valet av feminina kläder och attribut, är just den klädseln kodad att tillhöra konventionella normer för en heterosexuell femininitet. Som ett resultat av detta finns det en tydlig spänning mellan det som bäraren försöker förmedla, och det som faktiskt uppfattas av betraktaren utifrån. Därför skapas en

---

<sup>60</sup> Intervju med Carolina.

<sup>61</sup> Intervju med Lollo.

<sup>62</sup> Intervju med Sara.

<sup>63</sup> Ruby, 1993, s 7



förvirring gällande en femmes verkliga sexuella identitet, skriver Ruby.<sup>64</sup>

Femme-klädseln kan kanske då sägas förflytta gränserna genom att vägra ingå i systemet av kodad klädsel som hänvisar till rådande heteronorm. På det sättet kan femme-identiteten via klädseln sägas avsäga sig de vedertagna sociala koderna av hur identiteten representeras, utifrån dessa respondenters berättelser. De utmanar och motsäger alltså avsiktligt dessa koder genom att representera en queer kropp genom praktiker som förmodas vara heterosexuella.

Carolina betonade även att femme inte är en passiv identitet, utan står för sig själv autonomt. Hon hänvisade till den komplicerade relationen mellan femmes och butchar och pekade ut att femmes ofta måste lita på butchar för att föra icke-heterotjejjers talan. Att de endast därigenom blir sedda och ”sanna”. Flera av de andra respondenterna var också inne på detta, och deklarerade att de hade gjort ett val som inte borde vara mindre värt än butch att representera en queer identitet genom. Precis som Duggan och McHugh skriver i sin forskning, ger femmes uttryck för en egen självvald agens som de agerar på genom sitt sätt att uttrycka sin identitet.<sup>65</sup> Ett tydligt avståndstagande från den stereotypa passiva femininiteten, som Duggan och McHugh också upptäcker. Istället betonas det aktiva hos femmes, hon är aktiv och kräver också aktivt agerande tillbaka. Inget är förutbestämt eller förutsägbart, utan femmen har lika mycket handlingsutrymme som någon annan. Just detta försäkrade respondenterna mig och sig själva om, sitt eget aktörskap i sitt aktiva val att inta subjektpositionen femme.

På det sättet fanns det alltså även en skillnad mot både den traditionellt heteronormativa kvinnligheten, som inte sågs som aktiv eller självständig av respondenterna (detta går jag in på närmare i kapitlet Disidentifikation mot heterotjejer), och mot butchar som uppfattades som den enda respekterade och synliga identifikationen för HBTQ-tjejer (detta går jag in på i kapitlet Queera sammanhang).

#### **7.4 Femme som uttryck för identitet**

Ett återkommande tema var respondenternas tydliga ställningstagande om att femme är mer än bara kläderna de tar på sig. De talar om en identitet som går djupare än klädmarkörer och en

---

<sup>64</sup> Ruby, 1993, s 8

<sup>65</sup> Duggan & McHugh, 1996, s 166

mening med identiteten som är mer än self-fashioning. Carolina berättar om det:

*”Det räcker inte bara med kläderna, det är ett helt koncept, eller statement, att vara femme.”<sup>66</sup>*

*”Alltså, det är ju ett sätt att vara queer, inte bara en stil man kan ta på sig som kläderna hur som helst. Man vill ju något mer med det, skapa ett annat samhälle där vi får finnas.”<sup>67</sup>*

Det räcker alltså inte bara med att konsumera och iklä sig de kläder som skulle kunna signalera femme, om en samtidigt inte har förståelsen av identiteten på ett djupare plan. Att vilja något mer, som Alex är inne på i citatet ovan, att femme-identiteten är ett led i en kamp för ett annat samhälle. En skulle kanske kunna säga att det inte bara är som att draga i kläder en sen kan ta av sig, utan en sorts sätt att organisera sitt liv och sina politiska åsikter, där kläderna är det yttre attributen. Hon länkar samman femme med ett utövande av en queer feminin identitet med politisk agenda.

Respondenterna ser alltså på femme-identiteten som ett sätt att förändra världen de lever i, både i ett större perspektiv, men också i den subkultur som HBTQ-världen kan sägas vara. Femme skulle alltså på så sätt kunna sägas synliggöra och representera en sorts queer existens som respondenterna på olika sätt gett uttryck för. Den iscensätter och använder sig av feminina uttryckssätt. Det skulle kunna tolkas som att inte betrakta femininitet som en självklar offerposition, utan att omvärdera och uppvärdera det feminina. Följande citat av Lollo kan sägas vara ett uttryck för det:

*”Femme är en identitet som reflekterar att man uppskattar och upphöjer konceptet att vara kvinna. Vad det nu kan innebära att vara det.”<sup>68</sup>*

Här specificeras eller fixeras inte betydelsen av att vara kvinna, men det är ändå en roll som höjs upp. Det fastslås alltså inte vad som är kvinnligt eller ej, men poängen kan sägas vara att oavsett vad kvinnligt är så är det något som upphöjs och sätts ett högt värde på. Eftersom att femininitet undervärderas generellt i ett patriarkalt samhälle kan en del av femme-identitetens politiska agenda därmed också vara att femininitet inte längre ska ha den låga positionen. En sådan

---

<sup>66</sup> Intervju med Carolina.

<sup>67</sup> Intervju med Alex.

<sup>68</sup> Intervju med Lollo.

förklaringsmodell skulle kunna ligga i linje med respondenternas utsagor om att återta det feminina, som citatet ovan. En sorts queer strategi för att omvandla och förskjuta betydelser av ord och dess meningar, i det här fallet femininitet. Detta återtagande beskriver Butler som en dubbel rörelse, där betydelsen både upprepas, men alltså inte befästs, utan istället ändras. På det sättet blir femme-identiteten ett ifrågasättande av patriarkala strukturer och en queer politisk kamp och inte en assimilering. Så även om det inte verkar finnas någon fixerad inneboende betydelse av vad det är att vara kvinna, så är femme ett verktyg som höjer upp det.

Att konceptet att vara femme är ett speciellt sätt att vara och leva sitt liv, och inte bara klädmarkörer, blev ännu mer tydligt då jag frågade dem om de kunde identifiera en annan femme, och i så fall hur. Alla fem respondenter tyckte sig kunna identifiera en annan femme, endast genom att betrakta personen.

*”Jag vet inte helt vad det är, men det är ju utstrålningen också. Alltså man kan ju ha skitsnygga vanliga modekläder från H&M och sen ha nåt extra, den där lilla extra markören som säger att man inte är vanlig, men ändå snygg. Kanske en tatuering eller septum-piercing. Man bär upp allt det med stolthet.”<sup>69</sup>*

*”Jag kan absolut se skillnad. Man är liksom kvinna fast på ett speciellt extra sätt. Som att det inte bara händer, utan man är något. Menar något med det mer än att bara ta till sig patriarkatets syn på vad som är kvinnligt och snyggt och anpassa sig.”<sup>70</sup>*

*”Det går typ inte att ta fel. För alla heterotjejer är så många så det hade gått hur lätt som helst att bara vara en av dem. Så man ser när någon inte vill vara det.”<sup>71</sup>*

Ovanstående citat ger en bild av hur femmes gick att känna igen. Det handlade om att se ett sorts självförtroende i kombination med klädsel som signalerar kvinnlighet. Att ta plats på ett sätt som kvinnor ofta inte gör, och ändå ha ett försiktigt kroppsspråk, var tecken som återkom i berättelserna. Även ord som ”något extra”, ”speciellt” och ”med stolthet” var ord som upprepades. Detta kan tolkas som att det inte räcker att ha kläderna på sig, utan också att de bärs upp på ett sätt som signalerar något från det inre. Inte bara de yttre ledtrådarna räcker, utan något

---

<sup>69</sup> Intervju med Sara.

<sup>70</sup> Intervju med Alex.

<sup>71</sup> Intervju med Sara.

inifrån lyser igenom. Kanske betyder det också då att vem som helst inte kan bära kläderna på det sättet, även om de har ”rätt” kläder på sig rent objektivt? Det sista citatet av Sara skulle kunna signalera det, när hon berättar att det hade gått lätt att passera som heterotjej, men att vara femme är något mer.

Alla respondenter berättade också att de förstod vissa visuella signifikanter i personens klädstil som extra tydliga signaler för femme-identitet. Till detta hörde tatueringar, en rockig stil som ändå var chic, och att pusha gränserna för vad som är stereotypt feminint genom att klä sig mer kreativt och samtidigt mer androgynt än heteronormativa personer. Sådär säger till exempel Carolina: *”Typiska kännetecken är väl snygga tatueringar. Det balanserar liksom på gränsen till androgynt men går ändå aldrig över till det.”*

Joanne Finkelsteins teori om self-fashioning är även inne på detta tema, då hon hävdar att det inte räcker att en själv som enskild individ vet vilka signifikanter som gäller för den identitetsgruppen vill tillhöra. Det viktiga är snarare communityt, sammanhanget, där de som förstår dessa markörer för att koda jaget också förstår varandra. Det syns här i citatet från respondenterna, att de har en gemensam förståelse för hur femme-identitet ser och representeras genom klädseln. På så sätt skapas ett community av de som utövar samma praktik, och därmed kan identifiera de som gör det och därmed tillhör samma community.

Det finns dock en viss diskrepans i respondenternas berättelser om femme-identiteten som mer än en klädstil. Elin går nämligen, som den enda av de fem respondenterna, inte med på förklaringsmodellen att femme måste vara mer än en klädstil.

*”Jag tänker liksom inte så. Jag tror inte man behöver göra det, men jag tror de flesta gör det. Kanske kommer det för mig sen också. Just nu så vill jag inte att det ska hänga ihop med vad jag röstar på i politiken eller tycker i övrigt i samhället. Men det kan vara en tidsfråga. Jag vet ju att de flesta hade sett på mig som lite mer värd här då.”<sup>72</sup>*

Jag förstår det som att Elin säger att femme-identiteten bara är en snygg stil för henne. Ett uttryckssätt för vad hon tycker är snyggt och något som inte är influerat av politisk agenda. Hon använder alltså femme-identiteten som något annat och gör därmed implicit motstånd mot de

---

<sup>72</sup> Intervju med Elin.

normer som finns inom femme-kulturen. Hon behöver därför inte rättfärdiga sig själv på samma sätt som de andra, eftersom hon använder femme-signifikanterna och sitt uttryckande av femme på ett annat sätt. Hon betonar att det istället är kul och lustfyllt med mode, och lägger inte så stor vikt vid den osynlighet som de andra upplever att de drabbas av. Hennes terminologi skiljer sig ganska markant från de andras, då hon inte använder ord som queer lika ofta. I hennes variant av femme är hon kanske inte lika beroende av andras erkännande, hon belyser istället det lustfyllda uttryckandet av en snygg stil. Hon lägger dock in ett litet förbehåll om att hon kanske kommer att se på femme-identiteten på ett annat sätt längre fram. Det kan tolkas som att hon är medveten om de normer som råder inom femme-kulturen, för att kanske så småningom bli erkänd där på riktigt och hamna högre upp i den interna hierarkin om hon går med på de normativa koderna för vad femme-identitet ska betyda. Det finns alltså en normaliseringsprocess, som Butler kallar det, om vad som är mer rätt och mer värt även i femme-kulturen. Att se identiteten som något mer än bara kläderna är något som gör att du hamnar högre upp i den interna hierarkin. Normen är alltså detta. Det blir ett sätt att få autencitet som femme, att inte bara se ut som en som kan klädkoderna.

## 7.5 Disidentifikation mot heterotjejer

Ett tydligt spår som alla respondenter återkom till var att de inte ville förknippas eller förväxlas med heterotjejer. De uppvisade en tydlig disidentifikation mot dem, vilket innebär att forma sin tillhörighet genom att ta avstånd från en annan tillhörighet, i det här fallet den att vara heterotjej. Att disidentifiera handlar om att beskriva sig själv genom att snarare beskriva vad en *inte*, att peka på skillnader och att forma en identitet delvis kring ett avståndstagande.<sup>73</sup>

Respondenterna talade om heterotjejer som en helt annan kategori som saknade de motiv som femmes har för att se ut som de gör. Följande citat av Sara talar om att det endast är femmes som har en politisk agenda med sitt sätt att tillverka sitt jag med hjälp av self-fashioning.

*”Det är skillnad mot heterotjejer på massa vis. Till exempel såhär: vi kanske köper våra kläder på samma ställe, men man menar ändå olika med det och det syns. I alla fall så mycket att jag tycker att jag kan se det. Och då finns det liksom en politisk dimension av det också. Att man gör*

---

<sup>73</sup> Skeggs, Beverly. *Att bli respektabel*, 2:a upplagan. Daidalos AB: Göteborg, 2006, s 119.

*det som politiskt handling.*”<sup>74</sup>

Även Alex är inne på samma förklaringsmodell när hon berättar om att femininitet i sig har en kraft men att den går att forma på olika sätt. Att använda femininitet som femme gör att den blir något annat.

*”Det finns liksom en kraft i det med femininitet, att den inte behöver betyda samma för alla. Alltså den ser typisk ut men den är inte det för den kommer från oss. Vi som är femme har den och då blir den mer än typisk.”*<sup>75</sup>

Carolina lägger in ännu en dimension av särskiljning från heterotjejerna då hon ser dem som en länk i den patriarkala kedjan.

*”Alltså vi är inte ett offer för patriarkala strukturer. Heterotjejerna är det.”*<sup>76</sup>

Hon ser tjejerna som offer, och ger dem ingen egen agens, precis alltså motsatsen till de ord som femmes använder om sig själva. De betonar istället självständighet och aktörskap, medan deras syn på heterotjejer är att heterotjejerna inte utövar dessa egenskaper.

*”Jag skiter i männen ärligt talat. Man fattar ju att de tycker man är snygg, men det är inte för deras skull vi ser ut såhär. Det är inte för någon del av patriarkatet. Varken männen, eller tjejerna som gillar dem.”*<sup>77</sup>

Lollo kan här sägas gå vidare på det spåret då hon sammanlänkar heterotjejer med männens position och hon beskriver att det inte är för någon av dem som hon uttrycker sin queera femininitet. Hon positionerar här även den traditionella heterosexuella kvinnan som en del av patriarkatet.

I alla ovanstående berättelser läser jag det som att respondenterna tycker att deras uttryckssätt via kläder är något helt annat än heterotjejer. Att de *menar* någonting större och något politiskt, medan om en är heterotjej och bär samma yttre attribut som de gör, ingår en snarare bara som en pusselbit i det patriarkala systemet. I och med ens representation som något annat än

---

<sup>74</sup> Intervju med Sara.

<sup>75</sup> Intervju med Alex.

<sup>76</sup> Intervju med Carolina.

<sup>77</sup> Intervju med Lollo.

heterosexuell kan en ta avstånd från att vara den pusselbiten. Medan om en är heterosexuell är en oåterkalleligt bara en del i strukturerna, oavsett om en har samma kläder på sig. De ser sig själva som lite mer medvetna och skapade än den normativa tjejen. De ser likadana ut, men är det inte.

Jag läser det som att det finns en slags rivalitet mellan kategorierna också, att det handlar om att undvika att förväxlas med dem. I citaten då de talar om sitt feminina dragande säger Alex att hon är snyggare än någon heterotjej hon vet. Det kan tolkas som att det ändå handlar om en slags maktkamp om vem som äger det feminina uttryckssättet mest och bäst. Det finns ingen skymt av ett systerskap över gränserna, utan respondenterna verkar istället se det som att de är ute på helt olika uppdrag, just beroende på sexualiteten. Eller snarare att heterotjejerna inte är ute på något uppdrag alls.

När de berättar om sin femme-identitet som en självständig självvald femininitet talar de också om sig själva som motsatser till heterotjejerna. Detta eftersom att de som femmes valt detta uttryck via klädseln själva, medan heterotjejernas praktik av feminin klädsel beskrivs som passiv och nästan som ett icke-val. Respondenterna talar om sitt utövande av identiteten som just motsatsen till heterotjejernas. De konnotationer som respondenterna använder för att beskriva heterotjejernas identitetsskapande är precis de ord som traditionellt sett använts för att beskriva kvinnlighet. Genom att se ut som dem men samtidigt mena tvärtom kan respondenterna sägas förskjuta och omvandla betydelsen av dess ord, precis som Butler menar är ett led i performativiteten och dess omstöpande potential.

## 7.6 Queera sammanhang

I respondenternas berättelser om i vilka miljöer de blev uppfattade på olika sätt återkom skildringar från queera sammanhang, där deras upplevelser vittnade om homonormativa strukturer. De talade om hur dessa strukturer inte tillät dem att passera som femmes och då få bli accepterade och erkända som subjekt i HBTQ-miljöer.

*”Alltså om du är för tjejig och heterostylad liksom, så blir du utfrysst. Eller i alla fall inte välkomnad. Folk kan tänka att du är en player.”<sup>78</sup>*

---

<sup>78</sup> Intervju med Carolina.

Carolina talar här om att även om hon personligen inte tycker att det finns någon motsättning mellan att vara feminint klädd som icke-heterotjej så blir det ett problem i praktiken i homonormativa kretsar. Hon hämtade sitt exempel från hur det kändes när hon gick på gayklubb under Pride-veckan, och det är från gayklubbar de andra också har sina tydligaste exempel på en begränsande homonormativitet.

I grunden handlar det kanske om ett sätt att organisera människor i kategorier som är åtskilda med hjälp av olika markörer. Det blir i praktiken ett tankesätt som: ser du heteronormativ ut så är du inte välkommen i HBTQ-världen heller. Ett feminint sätt till det yttre, här genom hur en klär sig som femme, kopplar enligt denna logik ihop med ett heteronormativt inre. Därav citatet där Carolina talar om att det till och med finns en risk att bli sedd som en player. Just ordet player kan tolkas som en anspelning på en eventuell bisexualitet, eller i alla fall någon som inte helt tar avstånd från heterosexualitet. Detta blir då detsamma som att inte vara ”sann” eller ”autentisk”, och det är något som syns genom att du inte spelar enligt de homonormativa koderna för klädseln och de yttre attributen. Det räcker alltså inte helt med det som Mowlabocus också säger är en del av att uttrycka en modern västerländsk HBTQ-identitet; att befinna sig på ”rätt” platser så som Pride och gayklubbar. Om andra delar i det som utgör identitetsmarkörer, så som materiella attribut som kläder, saknas blir helheten inte trovärdig.

*”Du blir ju inspanad på ett annat sätt. Typ misstänksamt, som att du inte riktigt får vara här. De kollar ibland värre än killar, uppifrån och ner sådär. Särskilt om du har kjol och höga klackar.”<sup>79</sup>*

I ovanstående citat av Sara, berättar hon om en blick hon utsätts för på gayklubbar, som hon till och med tycker är värre än den hon kan få av killar. En blick som hon tolkar som misstro och nedvärderande. Detta kan kopplas samman med Ruth Hollidays undersökning om klädsel och synlighet i HBTQ-världen, där hon tycker sig upptäcka just en sådan blick, som hon kallar den disciplinerande blicken.<sup>80</sup> Den är nervärderande på det sättet att den visar att du inte ser ut på det sättet som du förväntas göra i det här sammanhanget. Mowlabocus talar om just detta när han betonar vikten av att det ska synas att man ”kommit ut” som HBTQ. När du har möjligheten att uttrycka att du inte är heterosexuell, varför då inte göra det? Det skulle den misstro från andra

---

<sup>79</sup> Intervju med Sara.

<sup>80</sup> Holliday, 2007, s 319.



som respondenternas berättelser vittnar om kunna härledas till. Att välja att fortsätta vara osynlig gör att du inte blir sann eller autentisk i sammanhanget. För sättet att bli synlig och därmed få autencitet är enbart genom ett val av en maskulin yttre estetik, precis som Lisa Walker skriver då hon uppmärksammar att den feminina klädsel HBTQ-kvinnor använder sig av inte uppmärksammas.<sup>81</sup> Även Aragons slutsatser att de maskulina identitetsuttrycken är högre värderade i HBTQ-världen är något som kan sägas stämma in på det respondenterna berättar.

Att med ett femme-uttryck istället kunna passera som heterosexuell och därmed kanske få fördelar av det utanför den homonormativa kretsen är inte åtråvärt, utan då ses en som opålitlig och kanske som en player, som Carolina berättar om. Det hela kan tolkas som att antingen är du med oss, eller så är du mot oss, och för att få svar på det tittar en på de yttre markörer och signifikanter som klädseln förmedlar. De talar om vilken tillhörighet du aktivt valt via self-fashioning och vilken tillhörighet som då är sann. Det finns alltså begränsade möjligheter att uttrycka den identitet som inkluderas i de queera sammanhangen, och hamnar du utanför de som är accepterade i den homonormativa kontexten blir din identitetsposition inte sann. Detta går att ställas mot Ulrika Dahls slutsatser om att femmes är på väg att inta det queera rummet som en egen erkänd subjektsposition, vilket inte är något jag sett i denna undersökning.

*”Jag brukar tycka att man liksom kan odla en femme-attityd, ett sätt att vara femme. Men då ska man inte vara helt ny liksom, man ska fan kunna bevisa att man är tillräckligt gay och vara klar med det här man gör i början. Man ska vara hemma i kretsarna, men ska ha haft sex med en tjej. Annars stör man liksom, och folk vet inte var de har en.”*<sup>82</sup>

Det Alex säger kan kanske ses som en öppning till att en annan identitet ändå är möjlig. Men då ska du ha bevisat tillräckligt att du inte är heteronormativ för att sedan få tillgång till andra uttryckssätt än de homonormativa. Först då går det att skapa en identitet som både blir sedd och är trovärdig.

---

<sup>81</sup> Walker, Lisa M. *How to Recognize a Lesbian: The Cultural Politics of Looking Like What You Are*. Signs: Journal of Women in Culture and Society 18.4: 866-90. 1993, s 868

<sup>82</sup> Intervju med Alex.

## 8. Slutsatser

Den begränsade storleken på denna studie gör det svårt att säga något allomfattande om femme-identitet. Dock har de teman jag redogjort för i min analys varit entydiga, tydliga och går att sammanfatta. En kombination av feminina uttryck via yttre attribut och en ganska bestämd attityd är gemensamt för de femme-berättelser jag har fått ta del av. Femme-identiteten verkar vara en identitet som är autonom från butch/femme-motsatsparet. Ingen av respondenterna talade om det som mycket av den tidigare forskningen kretsar kring vad gäller begär till butchar. Inte heller att femme är en stil som kompletterar det mer maskulina queera könsuttrycket var något de upplevde. Ingen av respondenterna använde butch-identiteten som något de positionerade sig mot eller ens hade någon relation till. Detta kan sägas göra femme-identiteten till en egen identitet som inte är beroende av ett binärt könssystem eller olika genuskategorier, något som forskare som bland andra Crocker och Harris samt Duggan och McHugh också hävdar i sin forskning.

Respondenterna gav liknande beskrivningar av femme-identitet och dess uttryck via klädsel. De poängterade även femme som en medveten och aktiv identitet, långt ifrån den traditionella betydelsen av femininitet som passiv. Alla respondenter uppgav att de kunde identifiera en annan femme genom dennes klädsel, men att det också oftast krävdes ett specifikt kroppsspråk och självsäkert beteende för att kunna vara helt säker. Fyra av de fem uttryckte tydligt att femme-identiteten är mer än att bara följa en mall med ett visst facit som säger hur de ska klä sig. De berättade om hur de klädde sig på ett aktivt och genomtänkt sätt för att inte bara uttrycka femininitet, utan också en queer icke-heteronormativ identitet som var tätt sammankopplad med en politisk agenda och en vilja att förändra samhället.

Porträttet av den queera femme-identiteten som utkristalliserats i denna uppsats är därmed på många sätt definierad och gemensam samtidigt som den också kan sägas vara en aning ambivalent. Det finns alltså visuella signifikanter av femme som respondenterna både använder sig av och identifierar hos andra. Genom sina performativa handlingar skapar de själva en position och kan också identifiera andra som använder sig av samma identitetsmarkörer, något som skapar ett community, enligt Finkelsteins teorier.<sup>83</sup> Self-fashioning fungerar där som ett sätt att aktivt tillverka sitt jag via konsumtion av kläder och yttre attribut för att förmedla signifikanter

---

<sup>83</sup> Finkelstein, 2007, s 12.

som används i just den kategorin människor och det är något alla respondenterna berättat om.

Samtidigt betonas det av respondenterna att femme-identiteten är mycket mer än bara ett sätt att klä sig. De för en ständig kamp för att uttrycka att identiteten utgörs av mer än kläderna. Kanske är det därför deras berättelser inte innehåller särskilt många specifika skildringar av konkreta kläder, utan mer berättelser om *hur* de försöker använda kläderna för att kommunicera sin identitet. För att bli sedda och erkända som det de själva identifierar sig som.

De drabbas av osynlighet både från det heteronormativa samhället men också på grund av homonormerna i de queera sammanhang de rör sig. På grund av heteronormativiteten läses respondenternas feminina uttryck som att de är heterosexuella. Performativiteten har dock en omstöpanande potential, enligt Butler, och detta är något som respondenterna försöker använda sig av genom att flytta gränser för femininitet, queer, och sexualitetsuttryck. De vittnar trots det om stora svårigheter att bli sedda. Det ligger i linje med det som Ruby också skriver då hon kommit fram till att en queer position inte är möjlig om du klär dig feminint som kvinna.<sup>84</sup> Detta eftersom de kläderna är kodade att tillhöra en konventionell kvinnlighet och det leder till den osynlighet som respondenterna upplever.

I de queera sammanhangen upplever de inte heller att de tas på allvar eller erkänns som trovärdiga eftersom de inte lever upp till de normer som finns inom HBTQ-världen. Respondenterna berättar om att andra, framförallt tjejer med ett mer maskulint könsuttryck, tittar nedvärderande på dem. Detta kan tolkas som erfarenheter av den disciplinerande blick Holliday upptäcker i sin undersökning om synlighet och osynlighet i HBTQ-världen, där hon ser hur normerna skapar en sorts urskiljningssystem och en hierarki om vem som är queer på ett rätt och trovärdigt sätt.<sup>85</sup>

Mowlabocus talar om vikten av att det ska synas när en kommit ut och då genom att en tar avstånd från att kunna läsas som hetero.<sup>86</sup> Respondenterna gör inte detta, eftersom de använder sig av feminina kläder i uttryckandet av sin identitet. Femme-identiteten tolkas i dessa homonormativa sammanhang därför som ett slags mellanläge, en identitet som inte är queer på

---

<sup>84</sup> Ruby, 1993, s 8

<sup>85</sup> Holliday, 2007, s 319

<sup>86</sup> Mowlabocus, 2010, s 202

riktigt. På så sätt blir deras subjektsposition dubbelt osynlig, precis som Ulrika Dahl också ser.<sup>87</sup> Dock hävdar Dahl att den queera femininiteten börjar inta rummet och sakta men säkert håller på att få en egen subjektsposition, vilket är något jag inte alls kunnat urskilja i min undersökning. I Malmö, där min uppsats genomförts, upplever respondenterna att en sådan position inte är möjlig, utan att det maskulina queera uttrycket är det enda som är erkänt och accepterat.

En viktig byggsten i femme-identiteten verkar också vara disidentifikationen mot heterosexuella tjejer. Kanske just eftersom att femmes ofta läses som heterosexuella av omvärlden tar alla respondenterna tydligt avstånd från dem och från alla tankar på ett systemskap med dem. Femmes hyllar sin egen identitet som icke-offer för patriarkatet genom att säga att femininitet *i sig* inte betyder att en är ett offer. Men heterotjejerna ses som både ett offer och samtidigt en föröväre genom att de är en del av patriarkatets beståndsdelar. De upprätthåller systemet, och genom att femme-tjejerna blir osynliggjorda i sina försök att gå emot systemet och till och med istället uppfattade som heterosexuella, är de båda identiteterna långt ifrån allierade.

Det finns en intressant spänning mellan det feminina uttryckssättet respondenterna använder sig av, samtidigt som de har en ganska kompromisslöst beteende. Kanske ligger denna dubbelhet i linje med ett sätt att störa föreställningen av hur en kvinnokropp ska se ut och agera. Ett sätt att försöka göra om människors läsningar av den, visa att deras läsningar inte håller.

Respondenterna beskriver alla hur både män och kvinnor blir förvirrade av hur de är och ser ut. Hur deras uttryckande av sin identitet gör att de inte läses rätt. Män förväntar sig att de ska ha begär till dem, och kvinnor förväntar sig också det, och att de därigenom ska forma en allians. En allians Carolina och de andra femme-identifierade personerna inte ställer upp på. Detta är en allians som hänger ihop med Butlers teorier om heteronormativiteten, som utgår ifrån att det finns kulturella föreställningar om hur en kvinna respektive en man ska se ut som också förutsätter att de ska åtrå varandra.<sup>88</sup> Genom att följa de normerna tillskrivs alltså en sexualitet där kvinnor begär män och tvärtom. Respondenterna i denna uppsats visar på att en kvinnokropp som följer de heterosexuella normerna genom ett feminint uttryck inte nödvändigtvis ställer upp på den heterosexuella ordningen. Att på det sättet inte inordna sig blir ett sätt att göra motstånd mot den rådande maktordningen. Att vara femme och klä sig feminint synliggör den återkommande och

---

<sup>87</sup> Dahl, Ulrika. "Femme-kamp", artikel i tidningen Kom Ut, s. 5 nr 5-6/2004

<sup>88</sup> Butler, 2004, s 42.

ständiga heterosexualiseringen av kvinnokroppen. Så genom att klä sig feminint med feminina attribut och samtidigt inte vara tillgänglig för män ifrågasätter Elin, Alex, Sara, Carolina och Lollo förväntningen att alla kvinnor och kvinnokroppar går att erövra. Men de ifrågasätter också att normerna för hur en ska se ut om en vill tillhöra HBTQ-världen. På så sätt kan denna undersökning sägas uppvisa precis den problematik kring osynlighet och tillhörighet i flera olika kontexter som var en orsak till att jag valde ämnet.

## 9. Avslutande diskussion

Denna undersökning har i mångt och mycket kretsat kring hur en med hjälp av self-fashioning skapar sitt jag och hur det fungerar i en femme-identitet. Under arbetets gång upptäckte jag att det finns många obesvarade frågor som jag gärna utforskat mer och då särskilt gällande detta fokus på utseendet som förmedlare och förhandlare av en identitet. Detta är frågor som går att diskutera utifrån min uppsats men som jag anser också inbjuder till och kan ligga som grund för framtida forskning inom fältet.

Femme-identiteten jag tyckte mig se kan på många sätt sägas vara en aktivistisk identitet med tanke på dess politiska medvetenhet och agenda. Jag tycker därför det är spännande att fundera över hur en aktivism som ifrågasätter normer och vill omstöpa dem som en del av en kritik mot ett patriarkalt samhälle kan verka så tätt med en konsumerande kultur. Gör det verkligen någon egentlig skillnad att unga queerkvinnor köper och går klädda i feminina kläder? När de ändå inte tolkas som den identitet de själva upplever sig vara? För trots att identiteten gång på gång hävdas vara mycket mer än en yttlig klädstil är det ändå främst genom detta medel femmes kämpar för att bli sedda. Denna identitet har alltså stort fokus på ett individuellt uttryck och en kan fråga sig vad en sådan attityd gör med ifrågasättandet av ojämlika grundstrukturer i samhället. Vad händer med klassperspektivet och viljan till en större social förändring? Alla kanske inte har tillgång till de yttre attribut som femme-identiteten kräver?

Men kanske behöver inte alla identiteter som för en politisk kamp vara utåtriktade och möjliga att tolka av allmänheten? Istället kanske det handlar om skapa ett eget rum där deras gemensamma agendor kan skapas. Kanske handlar det istället snarare om rätten att finnas och få synas i ett eget rum överhuvudtaget. Att frigöra sig från andras förväntningar och normer och välja ett liv som baseras på egna grunder. Ett sätt att bli begriplig och sann, inte minst inför sig själv.

## Referenser

### Litteratur

Austin, Paula. "Femme-inism". i Nestle Joan (Ed.). *The persistent desire: A femme–butch reader* (s. 362–366). Boston: Alyson, 1992.

Butler, Judith. *Undoing gender*. New York: Routledge, 2004.

Davis, Fred. *Fashion, Culture, and Identity*. Chicago: Chicago UP, 1992.

Duggan, Lisa & McHugh, Kathleen. *A Fem(me)nist Manifesto: Brazen Femme*, Vancouver 2002.

Entwistle, Joanne. *The fashioned body: fashion, dress and modern social theory*, Polity Press, Cambridge, 2000.

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena (red.),  
*Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*, 4., [rev.] uppl., Norstedts  
juridik, Stockholm, 2012.

Esterberg, Kristin. *Lesbian and bisexual identities: constructing communities, constructing selves*. Philadelphia: Temple University Press, 1997.

Finkelstein, Joanne. *The Art of Self-Invention: Image and Identity in Popular Visual Culture*.  
New York: I.B. Taurus, 2007.

Halberstam, Judith (Jack). *Female Masculinity*. Durham: Duke UP, 1998.

Harris, Laura & Crocker Elizabeth. *Femme: Feminists, Lesbians, and Bad Girls*. New York:  
Routledge, 1997.

Holliday, Ruth. "The Comfort of Identity". *Fashion Theory*. Ed. Malcolm Barnard, s 318-332.  
New York: Routledge, 2007.

- Kvale, Steinar. *Den kvalitativa forskningsintervjun*, Studentlitteratur, Lund, 1997.
- Lundqvist, Åsa, Davies Karen & Mulinari, Diana (red.), *Att utmana vetandets gränser*, 1:a uppl., Liber, Malmö, 2005
- Maltry, Melanie & Tucker Kristin. *Femme Fem(me)inities: New Articulations in Queer Gender Identities and Subversion. Femme/Butch: New Considerations of the Way We want to Go*. Ed. Michelle Gibson & Deborah T. Meem. New York: Harrington Park, s 89-102. 2002.
- Mowlabocus, Sharif. "Look At Me: Images, Validation and Cultural Currency on Gaydar". *LGBT Identity & Online New Media*. New York: Routledge, s 201-213, 2010.
- Munt, Sally R. "The Butch Body." *Contested Bodies*. Ed. Ruth Holliday & John Hassard. London: Routledge, s 95-106. 2001.
- Nestle, Joan. *The persistent desire. A femme-butch reader*. Boston: Alyson. 1992.
- Newman, Lesla. *The femme mystique*. Boston: Alyson. 1995.
- Ryen, Anne. *Kvalitativ intervju: från vetenskapsteori till fältstudier*, 1:a uppl., Liber ekonomi, Malmö, 2004.
- Skeggs, Beverly. *Att bli respektabel*, 2:a upplagan. Daidalos AB: Göteborg, 2006.
- VanNewkirk, Robin. "'Gee, I Didn't Get That Vibe from You': Articulating My Own Version of a Femme Lesbian Experience." *Challenging Lesbian Norms: Intersex, Transgender, Intersectional, and Queer Perspectives*. Ed. Angela Pattatucci Aragon. Binghamton, NY: Harrington Park, s 73-85, 2006.
- Volcano, Del Lagrace & Dahl Ulrika. *Femmes of Power: Exploding Queer Femininities*. London: Serpent's Tail, 2008.
- Wasshede, Cathrin. *Passionerad politik: om motstånd mot heteronormativ könsmyndighet*. Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2010.

## Artiklar

Aragón, Angela Pattatucci (red.). *Challenging lesbian norms: intersex, transgender, intersectional, and queer perspectives*, Journal of lesbian studies., 2006(10):1/2, s. 1-283, 2006.

Butler, Judith. *Performative Acts and Gender Constitution: An essay in phenomenology and Feminist Theory*, Theatre Journal 40, no. 4 519-31, 1988.

Chase, Becca & Ressler Paula. *A LGBT/Queer Glossary*. English Journal 98.4, s 23-24, 2009.

Dahl, Ulrika. "Femme-kamp", artikel i tidningen Kom Ut, s. 5 nr 5-6/2004.

Ruby, Jennie. "A Lesbian Feminist Fucks With Gender". Off Our Backs 23.8, s 4-8. 1993.

Walker, Lisa M. *How to Recognize a Lesbian: The Cultural Politics of Looking Like What You Are*. Signs: Journal of Women in Culture and Society 18.4: 866-90. 1993.

## Elektroniska resurser

Communityt Qruiser: <http://www.qruiser.com/>

## Empiriskt material

Intervju med Elin, i Malmö, 2013-11-14

Intervju med Carolina, i Malmö, 2013-11-15

Intervju med Lollo, i Malmö, 2013-11-16

Intervju med Alex, i Malmö, 2013-11-17

Intervju med Sara, i Malmö, 2013-11-18

Samtliga intervjuer har transkriberats, transkriberingar finns tillgängliga hos författaren.



## **Bilaga: Intervjuguide**

Presentation av intervjuare & presentation av respondent.

Frågor om ålder, samt föredraget pronomen.

### **Femme-identitet**

1. Hur skulle du definiera femme?
2. Vad betyder femme och femme-identitet för dig?
3. På vilka sätt uttrycker du en femme-identitet?

### **Klädsel och self-fashioning**

4. Ändrades ditt sätt att se ut när du började identifiera dig som femme? Hur, i så fall?
5. Skulle du känna igen en annan femme? Hur? Visuellt via klädsel eller andra attribut eller beteende.
6. Vad är skillnaden mot andra identiteter människor som uttrycker?
7. Tycker du att sexualitet och klädsel hör samman?
8. Representerar du din sexualitet genom hur du ser ut? I så fall, på vilket sätt?

### **Synlighet/osynlighet i olika kontexter**

9. Vad har du mött för reaktioner på ditt sätt att praktisera femme-identitet?
10. Har de varit olika i olika sammanhang eller miljöer? Till exempel bland HBTQ-personer och bland andra, i queera miljöer eller ute på stan?
11. I så fall, på vilket sätt? Berätta gärna om exempel från olika sammanhang.